te R E N T I U
SOACRA

Titlul latin: HEGYRA

Stei”.

PERSONAJELE
} scl
PARMENO SOSI A
avu lui Laches
Acţiunea se petrece în Alena.

LACHES, tată! lui Pamphilus PHIDIPPUS, lată! Philumenei PAMPHILUS, un tânăr MYRRHINA, soţia lui Phidippuş SOSTRATA, soţia lui Laclies SYRA, o bătrână mijlocitoare BACCIIIS, o curtezană} prietena lui Pamphilus PHILOTIS, o curtezană, prietena Bacchidei

Îmi iUL PROLOG*

1 Prologul celei de a doua reprezentaţii a piesei.

Îi spune *Soacra*[1] piesei de astăzi. Când s-a dat în toată, noutatea-i, nou lucru, s-a ni implat să aibă nenorocul, aş Spune ghinionul, De-a nu putea să fie jucată, cuibărită, Pentru că spectatorii, cu Ioane. -au preţuit l n (lansator pe lunii. Azi o vedeţi ca nouă} Şi dacă-atâta vreme poetul n: a mai vrut, S-o pună-n sceiia, astăzi o scoale la vânzare[2]. I-aţi cunoscut, pesemne, şi celelalte piese; Vă rog să luaţi acuma de-această cunoştinţa.

AL DOILEA PROLOG*

Eu sunt cel ce pledează în straie de prolog;
Lăsaţi-mă să stărui, să gust, deşi bătrân.

---

1 în original este folosii termenul eliri: Hecyra.

2 Unii editori presupun o lacună după acest vere, al cărei text ar tiv.hiii să aibă următorul înţeles: ..poetul îşi reprezintă din nou piesa, dar un din dorinţa de a o vinde a doua oară".

Aceeaşi bucurie din tinereţea mea.
Când, de cădea o. piesă, luptam s-o reînviu
Şi n-o lăsam să piară odată cu poetul.
Jucându-l pe Caecilius2, am fost învins cu o parte
Din piese, dar cu alta deplin am izbândit;
Ştiam cât e norocul de schimbător în teatru.
De-aceea, cu migală, m-am înhămat la treabă
Temeinică, dar fără temeiuri de speranţe;
Jucând o piesă nouă de-acelaşi autor
M-am străduit într-una să nu-l rup de Ian. lucra.
I-a fost jucată piesa; şi-odată cunoscută.
Ea a plăcut. Şi astfel l-am restatornicit în matca lui, când haita de-nverşunaţi potrivnici
L-a rupt de-nvăţătură, de muncă, poezie.
Dispreţuindu-i scrisul ori vrând, cu orice preţ.

Să-l fac, pe îndelete, să se-ndeletnicească De rostuieli mărunte, ci nu de-naltu-i rost, L-aş fi scârbit eu lesne să scrie alte piese. De vă sunt drag, primiţi-mi cu dragoste cuvântuâi Vin să joc iară *Soacra*, pe care niciodată N-am izbutit în pace şi-n linişte s-o joc, Pentru că nenorocul s-a nverşunat asupra-i. i Ci azi, de-o veţi cunoaşte cred c-o veţi şi-nţelege, şi-nţelepciunea voastră va-ncununa silinţa-mi. Când pentru prima oară am vrut s-o joc – o ceată De luptători cu pumnii (şi-un dansator pe funii), Alaiurile, zarva femeilor, tumultul, M-au nevoit din piaţă să plec de la-nceput. Încrezător în vechea-mi destoinicie, zic să urc a doua oară cu noua piesă-n scenă; Pornisem bine jocul, dar se lăţeşe zvonul că vin gladiatorii: şi lumea dă năvală, Cu strigăte, într-acolo, se-ncaieră pe locuri, şi nu mai am putere să apăr locul meu. Acuma nu e larmă, ci linişte şi pace; Mie mi-i dat răstimpul de joc; în timp ce vouă Vi-i dată însuşirea de-a-mi preţui silinţa; Nu-ngăduiţi, de-aceea, ca prea puţini să guste Din arta poeziei; vegheaţi ca faima voastră Bun ajutor să fie şi sprijin faimei mele. Şi dacă ştiţi că nu sunt om lacom de câştig,[3] Şi dacă

3 Prologul celei de a treia reprezentaţii şi prima care a fost încununată de succes.

totdeauna m-am socotit deplin Cinstit de preţuirea deplină a tuturor, 2 Să dobândesc mi-ar plăcea pentru acel ce-şi lasă în grija mea nădejdea şi-n buna-vă credinţă, Să nu-l nedreptăţească nedrepţii lui duşmani. Primiţicu blândeţe şi-n linişte-ascultaţi-L Ca şi-alţii să se-ndemne la scris, iar eu să pot Juca şi alte piese pe cheltuiala mea[4].

ACTUL în T îl

SCENA I *PIIILOTIS, SYRA*

PIIILOTIS (*ieşind de la Bacchis împreună cu Syra*)

Pe Pollux! greu se află bărbat îndrăgostit, Care să-i poarte, Syra, credinţă curtezanei. De câte ori Pamphilus Baochidei i-a jurat Din inimă – şi cine să nu-i fi dat crezare?

— Că nu-şi va lua vreodată nevastă-n casa lui! Şi-a luat!

SYRA

Tocmai de-aceea, te sfătuiesc şi-ţi cer să nu te laşi-cuprinsă de milă pentru ei, Ci să-i prădezi, să-i sfârteci şi să-i jupoi pe toţi.

PIIILOTIS

Cum, să nu iert pe nimeni?

SYRA

Pe nimeni, niciodată f că dintre toţi, niciunul, să ştii, n-are să vină cu dezmierdări la tine, decât pentru că vrea să-şi cumpere plăcerea la preţul cel mai mic. Şi să nu-ntinzi capcana unor astfel de oameni?

PIIILOTIS

? Caecilius Statius (mort în 1G6 î.e.n.), poet comic latin de o mare reputaţie în antichitate, autora peste patruzeci de comedii (din păcate, nu s-au păstrat decît mai puţin de 300 versuri).

1-2 Aceste trei versuri se găsesc, fără nici o modificare, şi în finalul logului la piesa Ileautontimoruriienos (Cel ce se pedepseşte singur). zi voi. Terenţiu, Fata din Andros, „B.P.T.", nr. 846, p. 12.)

4 Dacă Soacra pare a ti fost jucată pe cheltuiala clioregului, despre celelalte piese ale lui Terenţiu se ştie că au fost cumpărate de edili (vezi prologul la Eunucul, în voi. Terenţiu — Fata din Andros, p. 108). După unii editori choregul stabilea doar suma pc care o plăteau edilii, cu obligaţia să o suporte el în caz de insucces.

Dar e nedrept, pe Pollux! să fii la fel cu toţi. SYRA

Nedrept să dai pedeapsă duşmanilor, să-i prinzi Costiş şi fără veste, cum ei vor să te prindă? Vai mie, vai de mine! De ce n-avem, eu, anii şi mândra-ţi frumuseţe, fiinţelepciunea mea?

SCENA ÎI *PARMENO*, *PIIILOTIS*, *SYRA*

PARMENO (*ieşind din casa lui Lach.es şi vorbind cu cineva dinlăuntru*)

Dacă bătrânu-ntreabă de mine, tu să-i spui Că-n port m-am dus, să aflu când i se-ntoarce fiul. Auzi ce spun *eu*, Scirtus? Doar dacă o să te-ntrebe Răspunzi aşa, ci dacă nu-ntreabă, taci din gură, ia să păstrăm răspunsul – întreg cu alt prilej. Dar n-o văd pe Philotis? De unde vine oare? Salut, salut, Obilotis!

PHILOTIS

O, Parmeno, salut! SYRA

Fii, Parmeno, ferice!

PARMENO

Pe Pollux! şi tu, Syra. j. Pe unde-aţâţa vreme te-ai desfătat, Obilotis?

Ba nicio desfătare n-a fost: c-un militar.

Cel mai mojic din lume, plecat-am la Corint; Doi ani, la rând, sărmana, din greu l-am îndurat.

PARMENO

Pe Polhtx! nu o dată, mi-nchipui eu, Philotâs, Ai dus Atunci dorul şi te-ai căit în sine-ţi De hotărârea luată.

PHILOTIS

Nu spun de câte ori Am vrut să plec de-acolo, să-l las pe militar şi să mă-ntorc la viaţa mea liberă de-aici – Să lărmuiesc în voie, cu voi, ca altă dată; Că numai cu măsură la el puteam vorbi, şi ce-i plăcea.

PARMENO

Mi-nchipui că n-a fost prea plăcut să pună o măsură discursurilor tale!

PHILOTIS

Dar ce e cu povestea pe care-am auzit-o La Bacchis,

adineauri? N-aş fi crezut vreodată că lui i-ar da prin minte, cât timp trăieşte ea, Să aibă o soţie.

PARMENO „Să aibă”?

PHILOTIS

Ce, n-o are?

Fraţii

PARMENO

Ba da, dar mi se pare-o netrainică-nsoţire.

PHILOTIS

Zeiţele şi zeii s-o strice, pentru Bacchis! Dar cum să cred, băiete, că adevăru-l spui?

PARMENO

Nu scap, mai mult, o iotă; ci nu mă iscodi. PIIILOTIS

Te temi că toată lumea are să ştie taina?

Să mă iubească zeii! nu-ntreb, ca să bat toba.

Ci doar ca să mă bucur muteşte-n sinea mea.

PARMENO

Nu-mi pun eu la bătaie, pe vorba ta, spinarea şi dacă-mi juri, Philotis.

PHILOTIS

Faci, Parmeno, cum vrei! De parcă tu n-ai ţine la fel de mult să-mi spui, Pe cât ţin eu să aflu!

PARMENO (*aparte*)

E-adevărat, şi-acesta-l Păcatul meu cel mare.

(*Tare.*)

Ei bine, dacă-mi juri că taci chilie, ţi-oi spune.

Începi să fii tu însuţi.

Mă jur; acum vorbeşte.

PARMENO Ascultă.

PIIILOTIS

Ascult.

PARMENO

— Era îndrăgostit Pamphilus, ca un nebun, de Bacchis, Când taică-su îi cere să se căsătorească, Rostindu-se în graiul părinţilor, ştiut: Cum că-i bătrân şi n-are decât un singur fiu, şi că-l doreşte sprijin pe fiu la bătrâneţe. Dintâi, el nu primeşte, dar stăruie bătrânul,

Silindu-l să se-ntrebe de pune mai presus Iubirea sau cuminţea supunere de fiu. Şi-l sâcâie şi-l bate la cap, de-l hotărăşte să ceară mina fetei vecinului de-alături. Ci prea puţin ia – TT seamă primejdia Pamphdus, Până când \-ede totul de nuntă pregătit, şi că nu-i mai rămâne decât să se însoare. Abia atunci el pune la inimă prăpădul, Că de-ar fi fost în preajmă-i, o-nduioşa pe Bacchis. De câte ori, sărmanul, prindea câte-un prilej, Mi se plângea spunându-mff1 „Vai, Parmeno, vai mie, Ce să mă fac? Eu singur m-am azvârlit în luni! Mă chinui şi mă zbucium şi, vai, mă simt pierdut”.

PIIILOTIS

Bătu-te-ar zeii, Laches, că ne-ai lovit pe toţi!

PARMENO

Ca s-o scurtez, mireasa acasă şi-o aduce; Dar nici în prima noapte de ea nu se atinge şi nici în noaptea-a doua…

PHILOTIS

Ce tot vorbeşti? Un tânăr. Se culcă-n pat cu soaţa-i fecioară, după ce Bea straşnic, şi e-n stare să se-nfrâneze-atâta? Nu, n-am să cred, pe Pollux! ce nu e de crezut.

PARMENO

Nu crezi, pentru că nimeni la tine n-a venit Fără să te dorească; el n-a dorit nevastă.

PHILOTIS Ei, ce-a mai fost pe urmă?

PARMENO

Peste vreo două zile, /la ia deoparte, afară, şi, cum îţi spun, Pamphilus mi spune că şi-acuma-i soţia lui fecioară, Că, până a şi-o aduce acasă, mai spera să se împace-n sine-şi cu-această-nsurătoare. „Dar nu pot multă vreme, îmi spune, s-o păstrez, şi ca să-mi fac doar cheflii cu ea, în loc s-o dărui Părinţilor curată, cum ei mi-au dăruit-o, N-ar fi frumos din parte-mi, şi fetei i-ar strica”.

PHILOTIS

Înseamnă că Pamphilus e om de-o mare cinste.

PARMIONO

„Ca să-i vorbesc pe faţă, necuviincios îmi pare; Ca s-o alung de-acasă, când n-am de ce s-o-nvinui, Aş face-o de ocară; dau cred că, neputând să rabde multă, vreme, ea singură – o să plece”.

PHILOTIS Şi se ducea la Bacchis?

PARMENO

În fiecare zi; Dar ea, mereu văzându-l pe gânduri şi străin, Se face tot mai crudă, mai rea, mai prefăcută.

PHILOTIS

Nici nu mă mir, pe Pollux!

PARMENO

Şi el se-ndepărtează De ea, când se-nţelege pe sine, şi-nţelege şi firea ei şi-a celei de-acasă, tâlcuindu-şi Purtarea celor două femei din viaţa lui. Viăstar de neam, soţia ştia cu-nţelepciune să-ndure nedreptatea bărbatului, ştia Ocara lui sub vălul tăcerii s-o ascundă. Ci el, zdrobit de mila soţiei şi scârbit De ţâfna celeilalte, se rupe-ncet cu-ncetul de Bacchis şi se-ntoarce cu dragostea-ntr-acoace, Simţind c-a dat de-un suflet aidoma cu-al lui. În vremea asta, n Imbros[5], bătrânului îi moare

O rudă-apropiată; şi-ai noştri-o moşteneau. Trimis e-ndrăgostitul la drum; acesta-şi Iasă în grija mamei sale nevasta, că bătrânul, Mul mdu-se la ţară. abia venea-h cetate.

PIIILOTIS

Şi pâh-acum ce are netrainic însoţirea!

— PARMENO

Ai să auzi pe dată. O vreme, la-nceput.
S-au înţeles pe cinste femeile; pe urmă.
A prins o mare silă nurora de Sostrata;
Dar nu s-au luat la sfadă, nici nu şi-au imputat
Nimic.

PHILOŢIS Dar cum, atuncea?

PARMENO

Dacă venea Sostrata la ea, să flecărească, se ascundea, nevrând S-o vadă; peste p vreme,

5 Insulă în nord-estul Mării Egee, in apropiere de strîmloarea Dardanele.

nemairăbdând, îi spune că preamări-va zeii la maică-sa. Şi pleacă; Trec zilele, Sostrala trimite după noră: Făgăduieli primeşte şi-atil. Trimite iar: Nu ţine. După multe, zeloase stăruinţe.

I se trimite vorbă cum că-i bolnavă; cere S-o vadă: nu-i primită. A fiind şi el povestea, Soseşic ieri bătrânul, în grabă, de la ţară.

Şi, fremătând – se duceula tatăl Philumenei. De ce-or fi pus la oaie. eu nu am încă ştire, Drumult aş vrea, să aflu la ce se va ajunge. Acum, ştii tot; e vremea să-mi văd de calea mea.

Şi eu; ara întâlnire c-un oaspete, pe care Vreau să pun mina.

PARMENO Fie-ţi prielnici zeii, n

Ce ai de gând!

PHILOTIS Ou bine.

PARMENO

Să auzim de bine.

ACTUL AL DOILEA

SCENA I *LACIIES, SOS TRATA*

LACHES (*ieşind din casă urmat de Sofia lui*)

Pe zei, amarnică prăsilă! Ce uneltire-o fi şi asta! Femeile-s, ca una, toate, când vor şi nu primesc un lucru, şi nu s-ar osebi niciuna, mă jur, de firea celorlalte 1

UI J.U. VJ» 1 ÎI I. BUUUL/, lltli *IJL* II Ol.

Nici pe bărbaţi nu-i iau în seamă şi le ţin piept din răsputeri, De juri c-au învăţat cu toate aceeaşi şcoală a vicleniei. De-ar fi să fie-această şcoală – nevastă-mea-i învăţătoare.

SOSTRATA

Şi nici nu ştiu, sărmana, de ce mă-nvinuieşte!

LACIIES

Ha, nu ştii?

SOSTRATA

Nu, bărbate, mă jur pe zeii veşnici, şi să trăiesc ani mulţi „cu tine…

LACHES

Mă cruţe zeii de necaz!

SOSTRATA

Îţi vei da seama, peste vreme, că azi mă-nvinui pe nedrept.

LACHES

Ici pe nedrept? Şi cum vrei, oare, pe drept purtarea să-ţi numesc.

Când ne pătezi curata cinste, căşuni băiatului necazuri şi faci duşmani din nişte oameni care ne-au fost mereu prieteni

Şi-au socotit că fiul nostru e demn de mâna fetei lor? e toată-această zbuciumăre tu eşti, becisnico, de vină!

SOSTRATA

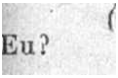

LACHES

Tu porţi vina, tu, femeie, care mă crezi nu om, ci piatră – îndeai că dacă stau la ţară eu n-am habar de voi, de toţi, în ce fel fiecare pe-aici vă duceţi traiul? tiu mult mai bine ce se-ntâmplă aici, la voi, decât acolo, pentru că voi, purtarea voastră îmi faceţi faima în cetate, în înţeles de multă vreme că Philumena te urăşte, şi nu mă miră, mai degrabă m-ar fi mirat să fie altfel, ar n-am crezut c-o vei împinge să ne urască tot din casă; acă ştiam, îţi luai tu câmpii, şi-ar fi rămas la noi copila, i nici nu merit eu, Sostrata, să-mi faci atâta sânge rău: e las aici şi stau la ţară silindu-mă să rostuiesc vutul nostru, ca s-acopăr risipa, trândăv ia ta, ară-a-mi cruţa din osteneală, cum s-ar cădea la anii mei. i tu, în schimb, măcar nu cauţi să mă scuteşti de supărării

SOSTRATA

ar n-am făcut nimic, pe Pollux! şi nu-s de vină eu.

LACIIES

A> r – V Ba da!

— J? t, t’s, n. g «„a, îi «aşa; tu, singură, porţi toată vina. Şa îi purtat aici tio grijă, că te-am scutit de alte griji. *le-ai* înjosit, la bătrâneţe, să hărţuieşti un biet copil! Un poate zici că ea-i de vină?

SOSTRATA/… V

Nu, Laches, nu zic nicidecum.

LACHES

I

Mă bucur pentru fiul nostru; cât despre tine, ştiu, pe zei! Că nu e chip să poţi rămâne datoare cu o năpăstuiro.

SOSTRATA

Şi dacă ea, vrând să rămână la maică-sa mai multă vreme, S-a prefăcut că mă urăşte?

LACHES

Cum? Nu ţi-a fost de-ajuns că, ieri, Când ai cercat să stai de vorbă cu ea – n-a vrut să te primească?

SOSTRATA.

Spunea că-i de puteri sleită; de-aceea, vezi, nu m-a primit.

LAC I IES

Eu cred că boala i se trage de la purtarea ta, femeie, şi nu mă-nşei; că nu e una de soiul tău să nu-şi dorească Băiatul însurat; şi-ndată ce vf s-aduce-o noră bună, Cum l-aţi împins la-nsurătoare, l-împingeţi şi la despărţire.

SCENA II

*f ÎI I D*I *Pr US*, *LACJLH S*, *SOSTRA TA*

PIIÂDIPPUS

(*din prag*, *vorbind*, *spre interiorul nonei*.)

Ştiu, Philumena, am tot dreptul, ca tâtă-al tău, să i-o silesc, La supuşenie, şi totuşi ascult de inima mea slabă; Făcându-ţi voia, nu pun, iată, un capăt bunului tău plac.

LACHES (*aparte*)

Îl văd pe Phidippus, la vreme; voi şti curbul despre ce-i vorba.

I (*Tare*.).

Eu, Phidippus, cu drag mă strădui ca să fiu bun şi bilnd eu-aî mei.

Dar nu las niulta-ngăduinţă să urâţească firea lor; Dacă făceai şi tu ca mine, am duce-o bine azi cu toţii; Dar văd că prea eşti în puterea femeilor.

PHIDIPPUS
Adevărat?
LACţâES
Ieri, pentru noră-am fost la tine; şi n-am plecat mai dumeriţi Nu-i bine, dacă şi tu năzui să trăinicim unirea noastră, Să îmi ascunzi vreo supărare; dacă purtăm noi vina, spune-o: Ori am să neg, ori mă dezvinui. putem ajunge la-iripăeare, şi tu vei fi judecătorul; dar dacă boala, într-adevăr, E pricina că ţineţi fata la voi – mă insultaţi crezând că n-o să fie-n casa noastră la fel de hine îngrijită. Oricum, pe zei! nu vreau, nu-ngădui, eu toate că eşti tat-al ei, Să îi doreşti mai mult ca mine deplinad însănătoşire:
Pentru că fiul meu, văzut-am, nu mai prejos de sine-o pune. şi nu ascund că-mi stă la suflet dorinţa lui de-a vrea să afle a-ntâmplat; de-aceea caut s-o iau acasă, până vine.
PHIDIPPUS
Îţi cunosc şi râvna, Laches, şi bunătatea fără margini, şi cred că tot ce spui acuma din inimă curată-i spus, De-aceeea dă-mi şi tu crezare când spun că vreau s-o ştiu la voi, G-aş face totul pentru asta.
LACHES Şi ce te-mpiedică s-o faci?
Ori că-şi învinuie bărbatul?

PHIDIPPUS
Nici pomeneală; stăruind, Ba chiar silind-o să sentoarcă, mi s-a jurat pe zeii veşnici, Că ea, în lipsa lui, pe Pollux! nu poate vieţui la voi. Avem cususuri fiecare; eu sunt o fire slabă, nu pot Iad stau copilei împotrivă.
LACIIES Auzi, Sostratar".
SOSTRATA
Vai, vai mie!
LACHES (*către Phidippus*)
tăfâtă?

PHIDIPPUS
Da, se pare. Nu ai nimic să-mi mai vorbeşti? Ar trebui, făr' de zăbavă, să plec în piaţă.

LACIIES
Merg cu tine.

SCENA III

SOSTRATA-Ah, e nedrept să fim cu toate văzute rău de soţii noştri, Pentru că unele neveste azvirie umbre peste noi! Aşa, bărbatu-meu, pe Pollux! mă-nvinuie fără temei. Şi-mi vine greu să mă dezvinui când toată lumea crede-a şti că toate soacrele-s haine; dar nu şi eu; ba m-am uitat la la copilul meu la noră; şi nu-nţeleg de ce nu-i plac. Dar, fie ce va fi, pe Pollux! aştept să vină fiul meu.
(*Iese*)
ACTUL AL TREILEA

SCENA I *PA M l'iiJ U/S*, IRMENO
PAMPIIIU/S
(*venind din pori împreună cu Parmeno*)
Nu cred să fie om [se lume de Amor prigonit mai aprig la mine. Vai, nefericitul! Pentru ce viaţă m-am jertfit! Şi pentru ce doream atâta să vin mai repede acasă! mai bine-mi săvârşeam vioaia pe l'ieimde, n lumea-largă, Decât, zorind aici, să aflu că lotul merge-atât de prost! Că dală-n umbră ne pândeşte, ca să ne ia de gât, necazul, Atâta timp cât nu-l cunoaştem, răgazu-l socotim câştig.
PARMENO
Numai aşa găsi-vei calea să scapi de chinuri mai degrabă. De nu veneai acum, Pamphilus, mai mare vrajbă se stârnea. Dar ai venit, şi ai putinţa să le ogoi pe amândouă. Vezi cum stă treaba, le stingi ura şi le ajuţi să se împace. Tu, mare lucru ţi le-nchipui, şi pricinile lor sâni fleacuri.

Tu vrei să mă-mbunezi? Dar cine-i ca mine de nefericit? Pân-a o lua-n căsătorie, iubeam cu mare drag pe alta; Dar nu m-am vitejit o clipă să nu urmez porunca talii; Şi dacă am tăcut, nu-nseamnă că mi-a fost mică suferinţa;
Mi-am liberat sărmanul suflet şi spre soţie ni-aiu

întors, Când, vino-o pricină ca asta, să mă despartă şi ¡Jo «a. Şi dacă mama poartă vina, şi dacă o poartă Philuiueim, Când am să aflu, ce-mi rămâne să fiu deplin nefericit? Că dragostea de fiu lini cere să-ngăd. ui nedreptul. «a maniei; Şi sâni, dator faţă de-o soaţă cu inima-ngăduitoate să nu-i dezvălui niciodată ce nedreptate i-am adus. Dar bănui, Parmeno, că-i vorba de nu ştiu ce isprăvi grozave, şi mare bănui că li-i vrajba de nu s-a stins de-alita vreme.

PARMENO

Ba nicidecum, e-un fleac, pe H of ele! Şi dacă vrei să ştii, nu vrajba

Cea mai grozavă e urinarea ocării celei mai grozave; Se-ntâmplă-adeseori.ca unul să nu se supere când altul, Supărăcios din fire, ajunge din le miri ce să-l duşmănească* Nu tot aşa, din nişte fleacuri, sevupără-ntre oi copiii? Şi ştii de ce? Pentru că nu o destulă ininle-n capul lor. Femeile, ca şi copiii, sunt uşuratice la minte; Pesemne-o vorbă, numai una, a dus la sfada dintre ele.

PAMPHILUS Dă veste c-am sosit acasă.

PARMENO (*întorciridu-se spre cosa l-ai Phidippus*)

Ah, ce se-ntâmplă-acolo?

PAMPHILUS

Taeii

S-aude larmă, alergătufă în toate părţile.

PARMENO

Mă dau

Niţel de uşă mai aproape. Ai auzit? PAMPHILUS

Nu mai vorbi.

Pe zei! Am auzit un strigăt.

PARMENO

Vorbeşti, şi mie nu-mi dai voie.

MYRRIIINA (*din casă*)

O, taci, te rog, copilă dragai

PAMPHILUS

E glasul mamei Philumenei;

Ah, sunt pierdut!

PARMENO De ce?
PAMPHILUS Vai miel
PARMENO
De ce?
PAMPHILUS
Tu, Parmeno, ascunzi, Văd bine – O groaznică năpastă.
PARMENO
Se spune că soţia ta – ar zbuciuma de nişte spaime; dar nu ştiu dac-aşa-i, ori nu.
PAMPHILUS
Şi mi-ai făcut?
PARMENO
Pe toate-odată n-aş fi putut. să şi Le-nşir. PAMPHILUS
e boală-i asta?

Nu stfu.
PARMENO PAMPHILUS
Nimeni nu i-a adus un medic? PARMENO

Nu ştiu.
PAMPHILUS
e ce pierd vremea şi nu intru să-văd, să ştiu ce s-a întâmplat? Ah, Philumena mea, în ce fel mi-e oare dat să te găsesc? Dacă te paşte vreun pericol, mă jur să pier cu tine-odată!
(*Intră în casa lui Phidippus.*)
PARMENO
Nu-i nicio trebuinţă pe dată să-l urmez.
Că nu suntem niciunul binevăzuţi pe-aici;
Ieri n-au vrut s-o primească nici pe Sostrata-n casă.
Dacă din întâmplare i se-nrăieşte boala – Şi naş dori, de dragul sărmanului stăpân – Ar şi zvoni că sclavul Sostraţei a venit cu farmece la dânşii, ca să doboare-ntreaga Familie, de vreme ce boala s-a măit; Mi-ar bănui stăpâna şi ea m-ar ciomăgi.

SCENA ÎI[6]

SOSTRATA, PARMENO, PAMPHILUS

SOSTRATA (*ieşind din casă*)

De multă vreme-aud alături o zarvă nemaiauzită; Mă tem de boala Philumenei să nu se-nturte şi-nrăiască Bun Esculap[7] şi bună zee a Sănătăţii – ocrotiţi-o! Mă duc la dânsa.

PARMENO

v (*oprind-o*)

Hei, Sostrata!

— SOSTRATA

Ce?

PARMENO

Te vor fine iar la tisă

SOSTRATA

tu eşti Panneno? Vai mie, ce să mă fac, nefericita? a nu mă duc s-o văd pe soaţa fiului meu, când e bolnavă?

PARMliNO

„Să nu te duci s-o vezi”? Pe nimeni n-ai să trimiţi la ea, 3-0

vadăl

Iubim se cel ce ne urăşte şi îndoită ni-i prostia:

Că noi în van îi ducem grija şi că necazuri elno-aduce.

Şi apoi fiul tău se află, de cum sosit-a, lângă ea.

SOSTRATA

Cum. ce spui? A venit Pamphiâus?

parmuno întocmai.

SOSTRATA

SJavă vouă zei!

---

6 Zeul înedicinei. Zoi ţa Sănătăţii — Hy'giea — era fiica (sau', după ajlă versiune, sofia) sa.

7 Zeul înedicinei. Zoi ţa Sănătăţii — Hy'giea — era fiica (sau', după ajlă versiune, sofia) sa.

Ah, vorba asta-mi dă iar viaţa şi toate grijile-mi alungă.

PARMRNO

Îţi spun temeiul ce mă face să nu te las în casa lor: Eu cred că-ndată ce durerea se domoleşte-n Phiiumena, Chiar ca, de nimeni îmboldită, întreaga pricină-i va spune, De când a prins să se înfiripe zâzania ce vă desparte. Dar, iată-i, a ieşit Pamphiâus. E abătuţi sostrata

O, fiul meu!

1*7

PAMPHILUS

Salut, o, mamă!

SOSTRATA

Cât mă bucur că te-ai întors! Şi Philumena

Se simte bine?

PAMPHILUS

Da, mai bine.

SOSTRATA

Ah, să-i dea zeii sănătate! Atunci, de ce plângi? Pentru ce eşti atât de trist?

PAMPHILUS

Nu, n-am nimic.

SOSTRATA

Ce larmă a fost alături? Spune. Ori s-a simţit cumva mai rău?

PAMPHILUS

Mai rău.

SOSTRATA

Ce boală?

PAMPHILUS Fierbinţeală.

SOSTRATA

Cum, zi de zi?

PAMPHILUS

Aşa mi-au spus. i du-te acasă, mamă dragă; te prind şi eu din urmă.

SOSTRATA

Fie.

(*Intră în casă.*)

PAMPHILUS (*către Parmeno*)

— N calea sclavilor dă fuga; ajută-le la greutăţi.

PARMENO

r ce? Ei nu ştiu singuri calea spre casa noastră? PAMPHILUS

Zăboveşti?

(*Parmeno iese.*) SCENA III

PAMPHILUS

t mă pricep să fac intrarea cum se cuvine-n subiect, Nici meşteşug nu am la vorbă ca să-mi arăt deplin uimirea De ce-am putut vedea cu ochii şi cu urechile s-aud, Că nici n-am nimerit aproape să ies pe uşă, răvăşit, în grabă intru adineauri şi-nspăimântat, că mi-o găsesc De-o altă boală doborâtă pe P-ilumena, când, vai mie! Aud cum slujnicele casei un singur strigăt: „A venit!” Slobod pe dată, bucuroase că m-am întors cu sănătate;

Şi lot atunci, dintr-o ochire, le văd cum schimbă feţe-feţe, Pentru că soarta m-adusese cam pe nepusă masă-aici. În mare grabă-noearcă una să dea de veste c-am sosit, Dar eu, arzând să-mi văd soţia, mă ţin ca umbra după ea. Şi, vai, cum intru, mi şi dau seama ce fel de boală-o chinuieşl

Peste putinţă a fost, pesemne, să se prefacă-ntr-o clipită, Oii cu all glas, decât cu glasul ce-l mai avea, să mi se vaite. Văzând-o, strig: „Nedemnă faptă!” – mă-ntorc şi plec, cu ochii-n lacrimi, şi zdruncinai de -ngrozitoarea, neruşinata faptă a ei. Mă prinde maică-sa: pusesem pe prag, piciorul; se aruncă, Bocindu-se, n genunchi, sărniana, că-mi face-milă. Dreaptă-i

vorba:

După cum cere-mprejurarea, noi suntem mândri sau umili. Cu tulburare-n glas, bătrâna întâi aşa îmi cuvintează: „Pamphilus, dragul meu, aceasta-i pricina că

te-a părăsit: A siluit-o înainte de măritiş un ticălos. Şi a venit la noi să nască, de ţine-ascunsă şi de lume”. Doar amintindu-mi cuvântarea-i, şi hohote de plâns mă-neacă. „Adus de soartă-aici, îmi zice, noi te rugăm, pe Sfânta Soartă, Dac-avem dreptul şi ne-ngădui, ca mai ales prin voia ta Nefericirea-i să rămână în ochii lumii tăinuită. Dacă s-a-ntors cândva spre tine cu suflet iubitor, Pamphilus, Vă-i şi tu ci atâta bine, te roagă mult, şi n-ai ce pierde. Ci de-o primeşti sau nu acasă, la tine-i voia, fă cum vrei; Tu singtfr ştii că, deşi mamă, ea n-a rămas cu tine grea, De vreme ce-mpărţit-aţi palul după vreo două luni, îmi pare, şi, iată, acuma-i luna-a şaptea de când ai luat-o de nevastă. Cunoşti mai bine toate astea. Acum, de s-ar pitica, Pamphilus, Aş vrea şi-ncerc să nască fără să ştie tatăl ei şi lumea; Şi dacă nu e cu putinţă, spun c-a născut mai înainte De vremea sorocită; nimeni n-are să bănuie nimic, Ci se va lua de bun ce pare adevărat: că-i pruncul tău. În stradă-o să-l lăsăm, şi astfel de toate chinurile scapi, şi scapi de chinul necinstirii făptura ei nevinovată”.

am (lat cuvântul, şi-l voi ţine cu orice preţ, sâni dotării, ar cred că nici nu-ncape vorba s-o mai primesc vreodată – acasă.

(toate tin mi-o simt aproape, cu luată dragostea ce-i port. plâng, gândindu-mă la viaţa însingurată ce m-aşteaptă. Fericire! Niciodată pe totdeauna nu te dărui!

r nu-s lu’ prima încercare: i-am mai găsit dezamăgirii i judecata-mi vindecare; şi-acum, la fel, am să-i găsesc, li, vine Parmeno cu sclavii; şi tocmai el nu vreau să fie De faţă la ispravă; i-am spus doar lui, o drept, Cu un mi-am luat mireasa de la-nceput în braţe; Mă tem că, auzind-o cum ţipă, îşi dă scama De ceea ce se-ntâmplă; cuminte-i să-l trimit Cât mai departe, până ce naşte Phiâumena.

SCENA IV *PARMENO*, *SOSIA*, *PAMPHILUS*

PARMENO

fcontinvând cu Sosia o discuţie începută dinainte de a intra în scenă)

A fost chinuitoare, spuneai, călătoria?

sosia

Nici nu se poate spune, pe legea mea, în vorbe Cât suferi şi te cuinui călătorind pe mare.

PARMENO

Aşa?

SOSIA

O, fericitul de tine, habar n-ai Ce-i răul, câtă vreme n-ai străbătut o mare!

Trec peste alte rele, fă numai socoteala: Treizeci de zile-ntr-una, de nu mai mult, pe navă, Din clipă-n clipă, bietul, mi-am aşteptat pieireat A fi ta de vrăjmaşă a fost cu noi furtuna.

PARMENO

Cumplit.

SOSIA

Te cred. Mai bine-mi iau câmpii, dar pe mare Eu nu m-aş mai întoarce, de-ar fi să mă întorc.

PARMENO

O pricină mai mică ţi-ar fi ajuns, pe vremuri, Să faci tot ce ameninţi să faci acuma, Sosia. Dar iată-l pe Pampbilus la uşă.

(*Către Sosia şi ceilalţi sclavi*.)

Voi – intraţi; Eu îl întreb ce altă poruncă vrea să-mi dea.

(*Către Pamphilus*.) Eşti tot aici, stăpâne?

PAMPHILUS Te aşteptam7.

PARMENO

Ascult. PAMPHILUS Alergi până-n oraşul de sus.

PARMENO Cum? Cine?

PAMPIIILUS

Tu.

PARMENO

Până-n... De ce?

PAMPIIILUS

Să-l cauţi, vreau pe Callidemides, Un prieten din Micona cem-a-nsoţit pe navă.

PARMENO

Vai! A jurat pesemne ca dacă vine-acasă întreg, mă

fugăreşte pân-oi crăpa de tot!

PAMPHILUS

Ce mai aştepţi?

PARMEXO Şi ce-i spun? îl caut doar, şi-atâta?

PAMPIIILUS

Îi spui că nu am vreme să mă-ntâlnesc cu el, Aşa cum hotărâsem; să nu m-aştepte. Zboară!

PARMENC Dar nu ştiu cum arată.

PAMPHILUS

Ascultă, ca să ştii: Mătăhălos şi rumen, cârlionţat, burtos, Cu ochii verzi, obrazul de mort.

PARMENO (*aporie*)

Trăşni-l-ar zeii!

(*Tare.*).

Şt dacă nu-i acolo? Aştept până diseară?

PAMPHILUS Aştepţi. Grăbeşte pasul!

PARMENO

Nu pot; sunt obosit. (*Iese.*)

PAMPHILUS

S-a dus. Ce se cuvine să fac? Habar nu am Irf ce fel să acopăr, cum m-a rugat Myrrhina, Isprava fetei sale; din milă pentru mamă. Fac tot ce pot, dar numai după ce-mi na plinesc Fiiasca datorie; las dragostea la urmă. Vai, vai de mine! Iată-i pe Phidippuş şi tata. Spre mine vin. Şi nu ştiu nici lor ce să le spun.

(*Se* (*rage deoparte.*)

1 SCENA V

LACIIES, *PIITDIP*. *PUS*, *PAMPHILUS*

LACIIES (*către Phidipprs*)

Nu îmi spuneai că ea-i aşteaptă numai pe fiul meu?

PHIDIPPUS

LACHES că s-a nlors; să vină-acasă.

PAMPHILUS (*aparte*)

Ba da.

Ah, dacă tatii i-aş găsi pricină, să n-o primească!

LACHES
Pe cine-aud vorbind acolo?
pampiiilus
(*a mirtr i* în hotărât şi nu mie teamă să merg pe calea mea-nainte.
PHIDIPPUS
chiar acela despre care vorbeam.

PAMPHILUS
Salut, părinte dreg!
LACHES aiul, băiatul meu!
PHIDIPPUS
Mă bucur nespus, Că le-ai întors. Pamphiâus, ar bucuria cea mai mare-i că-ntreg şi teilăr vrii.
PAMPHILUS
O, cred!
LACIIES
Acuma ai sosit?
PAMPHILUS De-o – clipă.
LACIIES
Şi Phania, vărul nostru? Spune.
Ce ne-a lăsat?
PAMPHILUS
Pe Herele! Omul a dus o viaţă de plăceri, Cât a trăit; şi cei ca dânsul nu-şi fericesc moştenitorii, Dar lasă-n urma lor o faimă: A dus-o bine, cât a dus-o1.
LACIIES
Şi n-ai adus nimic, băiete, decât un biet cuvânt de duh?
PAMPHILUS Tot ce-a putut lăsa, e-al nostru.
LACIIES
Ba ne-a lăsat o grea durere; Că-l vrem şi-acuma viu şi teafăr.
PHIDIPPUS

Poţi fără teamă să-i urezi, Că tot mi-nvie; şi-apoi, lasă, din două rele ştiu ce-alegi.

h Expresie proverbială (*Yixii, dum vixit, bene*).

LACHES

Îi, omul ăsta ne-a luat-o pe Philumena.

(*Încet, către Phidippus, trăgându-i im gkiont.*)

Zi c-ai luat-o.

PHIDIPPUS (*încet, către Laches*)

a nu mă-mpungi.

— (*Tare.*) Aşa-i, am luat-o.

LACHES

Dar ne-o aduce.

PHIDIPPUS

Se-nţelege.

PAMPHILUS

tiu tot ce-a fost, cu de-amănuntul; cum am sosit, am şi aflat.

LACHES

jrăsni-i-ar zeii pe limbuţii ce se fălesc cu-astfel de veşti!

PAMPHILUS

u, unul, din ce ştiu, nu merit nici cea mai mică-nvinuire în partea voastră; pot, cu mâna pe inimă, să spun aici – am fost şi bun, şi de credinţă, şi drăgăstos faţă de caj i-ar place, însă, toate astea să le auzi din gura eicea mai potrivită cale să afli cine-s, cum mi-e firea, i cred că ea – mi va da dreptate, deşi-i nedreaptă azi cu mine.

Na cu port vina despărţirii, sâni. martori zeii făf1 de moarte.

Daidacă-i pare lucru josnic să se supună mamei mele.

Ori s-o îngăduie cum este, cu toate mofturile ei.

Şi cum cu no ştiu altă cale de-ăpropiere şi-mpăcăro.

Va fi nevoie să mă lepăd de mama sau de Philumena.

Ci dragostea fi iască-mi cere să trec de partea mamei mele.

LACHES

Pamphilus, fără supărare am ascultat cuvântul tău, Băgând de seamă că treci totul măicuţei tale cu vederea; Dar nu e drept ca, dinmmie, să te arăţi nedrept, Pamphillus.

PAMPHILUS

Cum oare din mânie să fiu nedrept cu ea, Când s-a purtat cu mine cum nici nu m-aşteptam, şi mi-a-mplinât dorinţa de fiecare dată? Mi-e dragă, şi o laud, şi după ea tânjesc, Pentru că ştiu ce gândurj alese mi-a purtat, şi îi doresc fierbinte să îşi petreacă viaţa cu un bărbat mai vrednic, mai fericit ca mine, De vreme ce ursita a vrut să ne despartă.

phidippus Stă-n mina ta-mpăcarea.

LACHES

Dacă ai minte... Cere-l

Să vină-acasă.

PAMPHILUS

Nu e o glumă, dragă tatăţ Vreau să mi-o-nalţ pe mama.

(*Se îndepărtează*.)

LACIIES

Şi unde pleci? Rainii! Stai! Unde pleci, Pamphilus?

PHIDIPPUS

Phii, ce-ncăpă I inarel

LACIIES

Nu ţi-am spus cu, bătrâne, că se va minut? De-aceea tot cerusem să ne trimiţi copila.

PHIDIPPUS

Nu-l bănuiam atâta de neclintit şi aspru. Ori socoteşte, poate, că am să-i rog prea mult? De vrea să-şi ieie-acasă nevasta, să poftească; De nu, s-aducă zestrea, şi s-auzim de bine!

LACIIES

Te iată şi pe tine la fel de mânios.

PHIDIPPUS
(*către Pamphilus, ca, şi. cum ar fi. de (aţă*)
Tu ne-ai venit acasă intărttaf, Pamphilus! LACIIES
Mânie trecătoare, deşi mânie dreaptă.

PHIDIPPUS
Pe câţiva bani netrebnici ce v-au picat în mină Vă grozăviţi atâta!

LACHES
Acum te cerţi, cu mine?
PHIDIPPUS
Să se gândească bine şi să-mi trimită veste.
Cât mai degrabă, astăzi, de-o ia sau no mai iaj
Ca dacă face mofturi, îi caut alt bărbat.
(*Pleacă*.)
LACHES (*Încercind să-l oprească*)
Stai, Phidippus, o vorbă!
(*Phidippus iese*.)
S-a dus. Ce pot să-i fac? Măcar să se-nţeleagă ei între ei, cum-ştiu; Că nu vor să m-asculte, nici fiul meu, nici cuscrul Ba mă şi iau la vale! Mă duc peste nevastă, Că de la ea se trage încurcătura asta, şi toată neagra fiere din mine-o vărs pe ea.
finiră în casă.)
ACTUL AL PATRULEA

SCENA I *MYRRIIINA, apoi PIIIDIPPUS*
MYRRHINA *
fac? Pe unde mi-i scăparea? Ce-i spun lui Phidippus, sărmana?
trechea lui a prins, pesemne, scânceala noului născut, l-a dat, aşa, deodată buzna, întunecat, la fiica lui. Jacă descoperă şi-ntreabă de ce i-am tăinuit isprava, Pe Poll. ux! nu ştiu ce să-i spun. Dar se deschide uşa: vine la mine-acuma; sunt pierdută.
PHIDIPPUS

r (*ieşind din casă, aparte*)

fevastă-mea, văzând că intru la fiică-sa, degrabă a şters-o.

ar iat-o!

(*Tare.*)

Eh, ce spui, Myrrhina? Ţie-ţi vorbesc.

MYRRIIINA

Mie, bărbate?

PHIDIPPUS

arbat? Bărbatul tău aievea sau măcar om să socoteşti? 1 de-ar fi fost aşa, femeie, n-aş fi ajuns acum bătaia e joc a uneltirii tale.

Fraţii

MYRRHINA Ce uneltire?

PHIDIPPUS

N-a născut Copila noastră? Taci? Al cui e?

MYRRHINA

Un tată, vai, să-ntrebe asta? Al cui, mă rog, să fie pruncul, de nu-i al solului copilei?

PHIDIPPUS:

Da, ştiu, un tată nu se cade să creadă altceva; dar \ vreau – S, a şti de ce cu-atâta grijă această naştere-ai ascuns-o, Cu-atât. mai mult cu cât la vreme şi după lege a născut. Ai sufletul atât de negru că vrei să piară copilaşul[8], Care-ar putea spori temeiul prieteniei dintre noi, Decât să vezi ce te-nciudează: pe fiică-ta la soţul ei! Şi îi puneam în spate vina pe care drept e s-o porţi tu.

MYRRHINA

Ah, sunt de plâns!

PIIIDIPPI S

8 Phidippus intuieşte intenţia soţiei sale, exprimată prin gura lui Pampliilns în actul precedent, scena III (p. 150, y. 32), de a „lăsa" copilul în stradă, ta voia întîmplării.

Să ştii c-aşa e! Dar îmi aduc aminte-acuma Ce vorbe-ai şuierat pe vremea când ginere mr l-am luat;

puneai, de fată, că nu-ngădui s-o vezi alăturea de-un soţ are iubeşte-o curtezană şi doarme noaptea-n altă parte.

MYRRIIINA (*aparte*)

Îi las să creadă – aşa, mai bine, decât să bănuie-adevărul

PHIDIPPUS

În, dinaintea ta, Myrrhina, ştiam că are o iubită; Dar asta nu i-am socotit-o, la anii-i tineri, drept o vină; jŞ-n firea omului. Şi vine o vreme când te schimbi de-a bine. Doar tu rămâi mereu aceeaşi şi vrei mereu, cu-nverşunare, Să-ţi depărtezi de soţ odrasla şi să desfaci ce-am făcut eu. N-am cea mai mică îndoială că asta-i ţinta vieţii tale.

MYRRIIINA

Crezi despre mine, ce-i sunt mamă, că slut atât de-nveişunală. Încât să cred împotrivită căsătoria fetei noastre?

PHIDIPPUS.

Dar eşti în stare tu să judeci, ori ştii ce ni se potriveşte? Ai auzit pe un ştiu cine că 1. – a văzut ieşind, pesemne, Sau pătrunzând la curtezană. Şi ce-i cu asta? De-a făcut-o Arareori şi cu fereală, nu-i omeneşte să-nchizi ochii, Ci nu, zbătându-te să afli, asupra noastră să-l stârneşti? Dacă s-ar rupe mult prea lesne de-o legătură-atât de veche, Eu nu mi-aş face o părere prea bună despre el, ca om Sau ca bărbat al fetei mele.

I

MYRRIIINA

Destul cu el şi cu purtarea-mi Urâtă ţie. Du-te-acuma şi-ntreabă-l, între patru ochi.

De-şi i-a-ndărăt sau nu soţia; şi dacă zice da, i-om da-o? Dar dacă zice nu, înseamnă că ştiu să-mi înţeleg copila.

PHIDIPPUS

Chiar dacă zice nu, Myrrhina, şi nu te-nşală bănuiala,

Eu sunt acela care judec şi hotărăsc ce-i de făcut. Vezi ce mă scoate din sărite: că vrei să faci de capul rău; Ia bine seama: nu-ţi îngădui să scoţi din casa mea copilul[9]!

(*Aparte*.)

Dar sunt un prost de-i cer nevestei să se supună vrerii mele. Dau slujitorilor poruncă să nu mi-l lase scos din casă.

(*Intră în casă*.) MYRRHINA

Nu se mai află alta-n lume ca mine de nefericită; Căci dacă prinde el de veste şi vrea să ştie adevărul, Scăpare n-am, după mânia ce l-a cuprins dintr-un nimic; Şi nu ştiu cum e cu putinţă să i se schimbe hotărârea. După atâtea mari necazuri îmi vine altul şi mai mare, Dacă va fi să cresc copilul al cărui tată nu-l cunoaştem; Căci siluită pe-ntuneric a fost copila – n-a putut Mişelului să-i vadă chipul şi nici măcar să-i şterpelească Vreun lucruşor, ceva, prin care să-l recunoască mai târziu; Tot el, plecând, i-a smuls inelul sărmanei fete de pe deget; Mă tem că nici Pamphilus n-are să-şi ţină gura, cum i-am spus, Văzând că noi păstrăm în casă copil străin, ca fiu al lui.

(*Iese*.)

SCENA II

SOSTRATA, *PAMPHILUS*, *apoi LACHES*[10] SOSTRATA

Văd bine, fiule, pe mine mă bănui că ţi-am alungat De-aici, cu firea mea, soţia – degeaba-ncerci să te prefaci; Dar să mă bată zeii veşnici şi să-ţi pierddragostea de fiu, De-am făptuit ceva cu voie sau dacă merit ura ei! Ştiam „că mă iubeşti Pamphilus, şi azi îmi dovedeşti iubirea; Căci taică-tău mi-a spus, în casă, cum, pentru mine, ţi-ai jertfit

Nevasta însăşi; vreau, de-aceea, să-ţi dau şi eu dovada mea, Astfel ca dragostea-ţi fiiască să-şi afle-n mine răsplătirea. E bine, cred, şi pentru tine, şi pentru numele

---

9 în legătură cu Intenţia Myrrhinei, intuită de Phidippus, de a „lăsa" copilul în stradă.

10P rezenţa lui Laches în această scenă, indicată de unele manuscrise, este acceptată de editori întrucît astfel i se oferă bătrînului posibilitatea de a asculta, fără să fie văzut, discuţia dintre Sosi rata şi fiul său. El nu va interveni decît în scena următoare.

meu bun, Să plec, cu taică-tău, la ţară – sunt hotărâtă, dragul meu”, şi dacă nu-mi mai vede ochii, nimic s-o-mpiedice nu poate Pe Philumena să se-ntoarcă.

PAMPHILUS

Ce hotărâre-i asta, mamă; Te laşi de-o capie-alttngată şi pleci să locuieşti la ţară: Nu vreau şi nu-ţi îngădui, mamă, căci gura lumii va scorni că pleci de răul meu la ţară, şi nu din bună voia ta. Pe urmă, nu vreau, pentru mine, de rubedenii să te lepezi, Nici de prietenele tale şi zilele de sărbătoare[11].

SOSTRATA

Acum, pe Pollux! toate astea nu-mi mai aduc nicio plătere; M-au bucurat destul pe vremuri, când eram tânără; sătulă Sâni. de petreceri; azi un lucru îmi mai doresc: să nu-i încurc Defel, cât mai trăiesc, pe alţii, ca să aştepte moartea mea. Sunt asuprită-aici, văd bine, şi.pe nedrept; să plec e vremea. Aceasta-i calea cea mai bună să-nlatur pricinile toate: Să scap de orice bănuială şi placul unora să-l fac. Ci lasă-mă să fug de bârfa şi mojicia femeiască.

PAMPHILUS

oafe-aş. fi împăcat; mă-nţeapă un singur spin: că am o mamă

Ine, mamă, şi-o nevastă ca ea!

SOSTRATA

Dar bine, dragul meu, Nu ştii să-l iei pe fiecare cu neajunsurile sale? Şi dacă vă-mpăcaţi în toate, şi tu, şi ea, şi-i dau crezare, Atunci, copile, ascultă-mi ruga, şi ia-ţi-o îndărăt.

PAMPHILUS

---

11 E vorba, fie de sărbătorile religioase, în general, de la care, în Atena, femeile nu erau excluse, fie de sărbătorile celebrate îndeosebi de femei, ca Thcsmoforiilc, instituite în cinstea zeiţei agriculturii şi a roadelor pământului, Demeter (Ceres).

Vai mie!

SOSTRATA
Şi mie; că şi eu mă chinui şi gem, ca tine, fiul meu!
SCENA UI *LACHES*, *SOSTRATA*, *PAMPHILUS*
LACHES (*care până acum a stat deoparte*[12])
n ascultat, solie scumpă, tot ce-ai vorbit cu fiul nostru! înţelept îşi pleacă vrerea de câte ori nevoia cere, caută să facă astăzi ce s-ar putea lăsa pe mâine.
SOSTRATA
rea sorta2...
LACHES
Ne mutăm la ţară; şi-acolo ne-mpăcăm noi doi.
SOSTRATA e zei! nădăjduiesc.
LACHES
Adună ce lucruri vrei să duci cu tine.
Am zis.
SOSTRATA
Dau ascultare poruncii tale.
(*Iese*.)
PAMPHILUS
Tată.
LACHES
Ce-i, fiule?
PAMPHILUS Să plece mama de-acasă? Nicidecum!
LACHES
De ce?
PAMPHILUS Pentru că nu ştiu ce voi face cu Philumena.
LACHES
Cum? Ce. vrei
Să faci, decât s-o iei acasă?
PAMPHILUS (*aparte*)
I Doresc şi eu nespus; dar nu Nesocotindu-mi hotărârea; voi stărui, dar cu măsură.
(*Tare*.)
Şi dacă-i cer să vină-acasă, crezi că mai bine-or să se-

12 Vezi nota 1 de la p. 165. " Sens nesigur.

mpace?[13]

LACHES

Mai ştii? Dar nu-ţi mai bate capul cu ce va fi, când va pleca

Do-aici Sostrata; vârsta noastră stârneşte silă tinereţii;

E drept să părăsească locui; noi, dragul meu, sfârşim întocmai

2 Poveste neidentificată de editori, care se mărginesc doar să presupună că citatul din text i-ar reproduce titlul.

Cum zice în povestea *Bălriaul şi bătrâna*[14]. Da-l văd pe Phidippus la ATeme ieşind pe uşă; să-i vorbim.

SCENA IV

PHIDIPPUS, *LACHES*, *PAMPHILUS*

PHIDIPPUS (*iese, vorbind, la început, spre interiorul casei sale*)

Pe tine, Philumena, sunt foc de supărare; Ai făptuit, pe Herele! cea mai urâtă faptă; Dar tu, măcar, vei spune că maică-ta te-a-mpinşi Ea n-are ce să spună.

LACHES

Mă bucur că te vând, O, Phidippus, şi tocmai la timp!

PHIDIPPUS

Ce s-antimpâat?

PAMPHILUS (*aparte*)

Ce le-aş putea răspunde? Cum să dezvălui taina??

LACHES

Dă veste Philumenei că soacra ei se mută la ţară, şi că poate să vină-acasă.

PHIDIPPUS

Ah!

I După unii editori, acesta replică ar fi fost rostită tot de Phidippus.

Dar n-a avut Sostrata nici cel mai mic amestec. Tot răul ni se trage de la nevasta mea…

PAMPHILUS (*opune*)

---

13 Text şi sens nesigur.

14 Text şi sens nesigur.

Ei, au schimbat povestea!

PHIDIPPUS

Ea poartă vina, Lâehes.

PAMPHILUS (*aparte*)

Cum tot n-o iau, să poarte cine poftește vina. PHIDIPPUS

Eu aş dori, Pamphiâus, de s-ar putea, nici vorbă, la înrudirea noastră să ţină o veşnicie; Dar dacă tu în alt fel ai hotărât, primeşte Măcar copilul.

PAMPHILUS (*aparte*)

Ştie că a născut, sunt mort!

LACHES Copilul, zici? Copilul?

PHIDIPPUS

Avem un nepoţel; De-aceea-a fost luată din casa noastră fata, Dar până adineauri eu n-am ştiut nimic.

Îmi dai o veste mare, pe Merele! şi mă bucur Pentru nepot şi noră. Dar ce fel de femeie Ai luat tu de nevastă, şi cum se poartă astfel? Să ne ascundă vestea atâta timp! Nu ştiu să spun, pe cât îmi pare purtarea-i de urâtă.

PHIDIPPUS

Ntt-i osândeşti purtarea mai mult ca mine, Lachea.

PAMPHILUS (*aparte*)

Stăteam la îndoială, dar nu mai stau o clipă; Să îmi aducă mie copilul nu ştiu cui!

LACHES.

Nu mai e timp, Pamphiâus, de-atâta chibzuială.

PAMPHILUS (*aparte*)

Vai, sunt pierdut!

LACHES

Din suflet dorisem ziua-n care Un ţine, născut prin tine, are să-ţi spună „tată”] Şi iat-o; mulţumită dau zeilor!

PAMPHILUS (*a parte*)

Sunt mort!

LACHES

Primeşte-ţi, haţ, novaşi a, şi nu mai sta pe gândiui.

PAMPHILUS

De-ar fi dorit să aibă copii cu mine, tată.

Şi de-ar fi vrut să-mi fie navastă, bănuiesc
Că nu făcea o taină din ceea ce-a făcut.
Şi dacă ea mă ţine de inima-i departe
(Nu cred să ne-nţelegem cu-atât mai mult acuma).
Eu pentru ce-aş primi-o?

LACHES

Ca tânără nevastă, A ascultat de mamă; e lucru de mirare? Găsi-vei tu pe lume o singură femeie Scutită de greşeală? Bărbaţii nu greşesc?

PHIDIPPUS

Voi hotărâţi acuma cum vreţi: o alungaţi Sau o primiţi acasă. Cât despre ce va face Nevastă-mea, atârnă numai de ea; din parte-mi N-o să aveţi necazuri, oricum veţi hotărî. Ce facem, doar, cu pruncul?

LACHES

Hazlie întrebarel Orice va fi să fie lui taică-su i-l daţi; E-al nostru şi-l vom creşte.

PAMPHILUS (*încet*)
Prunc părăsit de tată.
Să cresc eu?
LACHES (*care a auzit ultimele cuvinte*)

Aud Line, Pamphilus? Să nu-l creştem? Să-l azvârlim în stradă? Ce nebunie-i asta? E prea din cale-afară şi nu mai pot să tac. Mă-mpingi să spun, de faţă cu el, ce n-aş fi vrut. Tu crezi că nu-mi dau seama de lăcrimarea ta? Ori nu văd cât de crâncen e zbuciumul din tine? La început, ştii bine, ai ticluit că tu Nu ţi-ai primi soţia din dragoste fiiască, Dar maică-ta e gata să plece ea din casă; Acum răsări deodată cu o nouă ticluială: Că într-ascuns de tine s-ar fi născut copilul. Te-nşeli dacă-ţi închipui că nu-ţi citesc în suflet. Ca să primeşti mireasa ce ţi-o doream, cât timp lăsatu-te-am în patul acelei curtezane! Ba ţi-am întins şi banii ca să petreci cu ea! Am tras mereu de tine să te însori, spunându-ţi Că-i vremea; şi-ai făcut-o numai de gura

mea. Te-ai însurat, plecându-ţi la sfatul meu urechea, Da-n inimă şi astăzi pe curlezană-o porţi; Şi asta-i o jignire pentru soţia ta; Şi văd cum iar aluneci în viaţa dinainte.

PA MPIIILUS
Eu, tată?

LACHES
Tu, Pamphilus; şi rău e ce faci tu. Scorneşti viclene pricini să scapi de Philumena, ia să trăieşti cu târfa tihnit şi fără martori;
Şi to-a simţit nevasta, altminteri pentru ce să fi plecat de-acasă?

PHIDIPPUS
Aşa e; a ghicit.
PAMPHILUS Pot să mă jur cu un e adevărat.

LACIIES.
Atunci.
Primeşte-o, sau ne spune de ce n-o mai primeşti.
PAMPHILUS Nu, încă nu e vremea.

LACIIES
Măcar primeşte pruncul; El n-a greşii; de mamă, vorbim cu alt prilej.
PAMPHILUS (*aparte*)
Sunt ca un om pe moarte, şi nu ştiu ce să fac} Şi tata nu mă lasă nici măcar să răsuflu. O şterg de-aici, că nu am nimic de câştigat; Şi nu cresc ci copilul fără-nvoirea mea, Când soacră-mea-i alături de mine pân' la capăt. (*Pleacă*.)
LACIIES
Ce, ai plouai? Şi fără să spui că te-nvoieşti?
(*Către Phidippits*.)
Îl crezi întreg la minte pe fra-mlu? Dar lasă-l; Dă-mi mie copilaşul; am să-l cresc eu.

P11IDIPPUS

Prea bine.

Myrrhină-i ca bolnavă, şi-acuma-i dau dreptate; Femeile-s ciudoase; nu-ngăduie de-alde-asica. De-aici mi. nia-i vine; mi-a povestit ea însăşi, Dar m/am ferit în faţa băiatului să spun; Dinţii, n-am dat crezare; dar limpede-i acuma; Servede că din sufletfi-urâşte-nsurătoarea.

LACIIES

Şi ce se poate face; îmi dai şi mie-un sfat? PHIDIPPUS

C.ei de făcui: 1 S-ar cere să mergi la curtezană, S-o rugi. să-i Iaci dojana, ba s-o ameninţi straşnic De-o mai primi să aibă cu el vreo legătură.

LACIIES

Aşa fac.

(*Striguid spre interiorul casei*.)

Hei. băiete! dă fuga pân' la Bacchis, Vecina noastră; cheam-d, din partea mea, aici.

(*Către Phidippus*.) Dă-mi, rogu-te, o mână de ajutor.

Pe Herele!

Am spus mai înainte şi spun şi-acuma, Laches:

Doresc temeinicirea acestei înrudiri.

Dacă va fi cu cale, şi bănui că va fi.

Dar ţii să fiu de faţă când stai cu ea de vorbă?

LACHES

Nu; du-te şi tocmeşte-i copilului o doică.

(LIP – hidippus iese.)

ACTUL AL CINCILEA

SCENA I *BACCHIS, LACIIES*

BACCHIS (*intră urinată de două slujitoare*)

Socot că Laches nu degeaba cu mine vrea să stea de vorbă, şi, ori mă-nşel din cale-afară, ori ştiu, pe Pollux! ce doreşte.

LACHES (*aparte*)

Ai grijă tu: să nu te-nfurii, ca prea puţin să dobândeşti, şi nici să faci ceva de care să-ţi pară mai pe urmă rău. Să-ncepem vorba.

(*Tare.*)

Salve, Bacchis!

BACCHIS

O, salve, Laches!

LACHES

Cred, pe Pollux! că nu puţin te-ai fi mirat când a venit la tine sclavul ca să te cheme pân-aici.

BACCHIS

Ba chiar m-am speriat la ghidul că sunt ce sunt, că viaţa mea îmi poate căşuna necazuri; măcar că nu-mi ştiu nici 6 vină.

LACHES

De spui, femeie, adevărul, din partea mea să nu ai teamă; Sâni, la o vârstă când, pe Merele! nu mi se iartă să greşesc; De-aceea mă feresc cu grijă să nu mă port cu toată grija; Şi dacă faci, dacă vei face cum cinstei tale-i cer să facă, Aş dovedi nesăbuinţă să le jignesc fără temei.

BACCHIS

Pe Castor! pentru aceste vorbe – adânca mea recunoştinţa! Că după ce jignit-ai omul, în van, pe urmă, i ceri iertare. Dar spune-mi…

„LACHES

Îl primeşti la tine pe fiul meu, Pamphiluş. – i BACCHIS

Ah!…

LACHES

Dă-mi voie. Pin la-nsurătoare, îngăduiam iubirea voastră…1

(*Bacchis încearcă să spună mm.*)

Aşteaptă: n-am spus încă totul. Acum el are o solie; ’2

Te rog, găseşte-ţi alt prieten, cât mai e vreme să-i găs

«şti; 3
Că el se va răci de tine, iar ţie-ţi trecevtinereţea.

I-a Textul original al acestor versuri este nesigur.
BACCHIS Şt cine spune asta?
LACHES Mania novesti-şi…
BACCHIS
Că eu?…

LACHES
Da, tu…
…care şi-a luat acasă fata şi, cum ea tocmai a născut, A vrut, în taină, să-i răpună copilul.

BACCHIS
Dacă s-ar afla Ceva mai sfânt ca jurământul, pentruntărirea bunei mele Credinţ, e-n faţa ta, l-aş face din toată inima, o, Laches: De când s-a însurat Pamphiâus, departe l-am ţinut de mine.

LACHES
Frumos din partea ta. Dar iată ce te mai rog.

BACCHIS
Ei, ce? Vorbeşte.

LACHES
Acelaşi jurământ şi celor două femei să-l faci, în casă; Hai, dă-le-această bucurie, şi scapi de toată-nvinuirea.
BACCHIS
Fie, am să fac ceea ce alta, ca mine, nici nu s-ar gândis cu trebi dintr-astea să se chică la o femeie măritată; Dar nu vreau bănuit să fie de rea-credinţă fiul tău şi nici în ochii lor să treacă, fără temei, drept uşuratic. A fost atât de bun cu mine c-aş face totul să-l ajut.
LACHES
Cu vorba ta din suflet smulsă, tu sufletul mi-ai câştigat. Nu numai ele-au dat pe tine întreaga vină, ci şi

eu. Acuma, când te văd în alt fel decât păreai în ochii noştri, Rămâi aşa, mereu; şi crede că-ţi vom rămâne buni prieteni. Ci dacă ne înşeli… Dar nu vreau să spun o vorbă mâhnitoare. Un singur sfat îţi dau: încearcă să mă cunoşti, să vezi ce pot, Nu ca duşman, ci mai degrabă ca bun prieten.

SCENA II

PIUDIPPUS, LACIIES, BACCHIS DOICA

PHIDIPPUS (*către doică*)

N-ai să duci

La mine lipsă de nimica. şi tot ce-ţi trebuie-ai să capeţi; Dar dacă bei tu şi te saturi, vreau să se sature şi pruncul.

LACHES (*aparte*)

Soseşte, văd, şi socrul nostru; aduce pruncului o doică.

„(*Tare.*)

Pe zeii, Phidippus, cei veşnici se jură Bacchis…

Ea e?

LACHES

Da.

PHIDIPPUS

Cele ca ea, de zei, n-au teamă, nici zeii nu le iau în seamă.

BACCHIS

Întreabă-le pe-acesle sclave sau pune-le, de vrei, la chinuri. P ţintă am: să vină-acasă, prin mine, soaţa lui Pamphiâus; Şi dacă izbutesc, n-oi plânge de faima care mi s-ar duce SC-am fost, eu, singura, în stare să fac ce nu fac de-alde noi.

LACHES/

e cade, Phidippus, să spunem că pe nedrept ne-am bănuit femeile de rea-credinţă; să facem şi prin ea – ncercarea. acă soţia ta-şi dă seama c-a-nvinuit fără temei, „e domoleşte; dacă-aievea pe fiul meu l-a supărat Ascunsa

naştere-a femeii, nu-i mare lucru; o să-i treacă, a văd nimica-n fapta asta care să ducă la ruptură.

PHIDIPPUS
O, cât aş vrea!
LACHES (*arătând-o pe Bacchis*)
Aici e, ntreab-o; va face totul să te-iupace.
De ceriii spui mie toate astea? N-ai auzit mai înainte Părerea mea cinstită, Laehes? Pe ele-i bine să le-mpacă.
(*Iese*), (

LACIIES
Te rog, din inimă, o, Bacchis, să-ţi împlineşti făgăduiala.
BACCHIS
Să mi în, zici?
— Y i. Aci iES – \ [v J Da, şi le-mpacă; sileşte-le să-ţi dea crezare.

— BACCHIS
„I „k „i", i.1… „*a* jvia um: „tu luau t; e, un i uhua; uiţi ucis, v «/. nu iu-ii*a*. – ciu eu
strâmbe.
Căci o nevastă părăsită pe curt ezănă-o duşmăneşte.

LACIIES
Prietene-ţi vor fi, pe dată, când au să vadă cu ce vii…

(PHIDIPPUS)
(Îţi dăruie prietenia, când rostul tău îl vor cunoaşte.)
1

LACHES
Şi, îndreptându-le greşeala, tu însăţi n-o să le mai bănui.

Replică intercalată din greşeală, probabil de „copişti, întrucât Phidippus ieşise din scenă.

BACCHIS – a ruşinez de Philumena.

(*Către slujitoare.*)

Veniţi cu mine, amândouă.

(*Intră în casa lui Phidippus.*) LACHES

Ce să-mi doresc mai mult acuma, decât să văd cum, fără jertfă Din partea ei, le cucereşte pe ele, şi-mi ajută mie? Şi dacă – aşa e adevărul: c-a isprăvit-o cu Pamphiâus, Ea ştie tot ce va culege; renume bun, câştig şi faimă, „în partea lui – recunoştinţă, şi de la noi – prietenie.

(*Iese.*)

SCENA III *PARMENO, apoi BACCHIS*

PAItMENO (*singur*)

red că stăpânul meu nu pune pe osteneala-mi niciun preţ, e m-a trimis s-aştept degeaba, întreaga ziuă, în oraşul e sus, pe omul din Micona, burtosul de Callidernides. – am aşezat aşa, ca prostul, şi când vedeam un trecător, u: „Tinere[15] – strigam, oprindu-l, ia spune tu: eşti din

Micona?”

Nu stat”. – „Dar eşti Callidernides?” – „Nu”. – „Ai o gazdă-aici, Pamphiâus?”

T6 t nu şi nu; eu cred că insul cu pricina e-o născocire. M-a luat ruşinea pân’ la urmă; şi, iată-mă!

— N-o văd pe

Bacchis

Ieşind din casa rudei noastre? Pe zei! ce vrea să-nsemne asta?

BACCHIS (*ieşind din casa lui Phidippus*)

La vreme, Parmeno, sosit-ai; aleargă, caută-ţi stăpânul!

PARMENO

De ce?

BACCHIS

Să-i spui că-l rog să vină.

PARMENO

La tine?

15 Formulă obişnuită de adresare către orice persoană străină a cărei îrstă nu îngăduia apelativul bătrinc (senex).

BACCHIS

Nu, la Philumena.

PORMEXO

Ce s-a întâmplat?

BACCHIS

Nu te priveşte; prea multe-nirebi şi vrei să afli.

PARMENO

Nu-i spun nimic?

BACCHIS

Ba da; Myrrhina a cunoscut inelu-acesta Pe care el mi-l dăruise; e-al Philumenei.

PARMENO

Înţeleg.

atât?

BACCHIS

Atât. Să vină-ndată ce-aude vestea de la tine. ar văd că stai.

PARMENO

Ba nu, nici vorbă, că nu mi-i astăzi în putinţă „atât am dus-o într-o goană şi într-un suflet toată ziua.

(*lese*.) BACCHIS

bucurie fără margini îmi datorează azi Pamphilus! e bine i-am adus! Ce piatră i-am ridicat azi de pe suflet! dau un fiu, pierdut de-a bine, din vina lui şi-a celor două; mei; soţia, socotită, şi ea, pierdută, i-o redau; r bănuielile lui Laches şi-ale lui Phidippus le sting; i doar acest inel, pe Castori a săvârşit toată minunea, acei îmi aduc aminte noaptea de-acum aproape zece luni, nd, beat şi gâfâind, şi fără însoţitori[16] a dat năvală! casa mea, ţinând în mâna-i acest inel. M-am speriat, amphilus, îl întreb, de ce eşti tu oare-atât.de răvăşit? e unde ai inelul? spune-mi”. El se făcea că nu-nţelege. cum mă prinde-a bănuială, din scurt îl iau, până vorbeşte, îmi face-atunci mărturisirea c-a siluit în stradă-o fată ecunoscută, şi când luptă i-a smuls inelul de pe deget, i azi Myrrhina recunoaşte la mâna mea inelul fetei; ă-ntreabă, i spun toată povestea; şi ce aflăm! c-o siluise e Philumena-n noaptea-aceea, şi astfel a născut ea

16 E vorba de sclavii care îşi însoţeau, în mod obişnuit, stăpînul.

pruncul. Int fericită că prin mine cunoaşte-atâtea bucurii;

Chiar dacă alte curtezane m-ar osândi; e vai de noi când fericiţi ne sunt amanţii în căsnicie; dar, pe Castor! Eu nu-s de-o faptă rea în stare din dragoste pentru câştig. El s-a purtat duios cu mine, şi drăgăstos, şi cu blândeţe. Căsătoria-i, grea-ncercare – nu mă feresc să spun – mi-a fost;

Şi cred că n-am făcut nimica, mă jur pe Pollux! ca s-o merit. Dar când un om te copleşeşte cu fericire, poţi să suferi. Din parte-i, şi nefericirea.

S C E N A IV *PAMPHILUS*, *PARMENO*, *BACCHIS*

PAMPHILUS (*trăgându-l după sine pe Parmeno*)

Ia seama, Parmeno, să fie adevărat şi sigur totul, Ci nu mă face, o clipă, două, să gust o falsă bucurie.

PARMENO

Am văzut eu.

PAMPHILUS Eşti sigur?

PARMENO Sigur.

PAMPHILUS

Sunt zeu, dacă-i aşa.

PARMENO

Aşa e.

(*Se face cu vrea să plece.*) 186

PAMPHILUS

şteaptă; ah, în a tem, că mia spui tu, şi alla-nleleg cu!

PARMENO

şi opt.

PAMPHILUS

Ai spus, din cife-mi pare, că soaoră-mea şi-a cunoscutelul, dăruit…

PARMENO

Întocmai.

PAMPHILUS

…de mine Bacchidei; şi Bacchis i-a poruncit să-mi dai «. le v-este; e bine-aşa?

PARMENO: i

Aşa li-am spus.

PAMPHILUS

h, cine, ciiie-acum nas-ntrece intru noroc şi fericire?

I pentru această mare veste, ce pot să-ţi dărui. Ce? Nu ştiu.

PARMENO Eu, unul, şi în

PAMPHILUS Ei, ce?

PARMENO

Nimic;

a nici în veste, nici în mine nu ştiu ce-ţi pare-atât de bu».

PAMPHILUS

Tu, ca pe-un mort, mă urci din Orcus[17] către lumină; şi să pleci Fără-o răsplată de la mine? Ah, prea mă crezi de tot nevolnici

Dar o zăresc pe Bachhis, acolo, n faţa uşii;

Pesemne vrea să-mi spună ceva.

(*Se apropie de Bacchis, îndepărtându-se de Parmeno, care, astfel, nu aude convorbirea lor.*)

BACCHIS (*apropiindu-se şi ea*)

Salut, Pamphilus!

PAMPHILUS

O, Bacchis! Scumpă Bacchis! O, tu, scăparea mea!

BACCHIS „De fapta mea mă bucur.

PAMPHILUS

Şi cred în ce-ai făcut, şi ai rămas aceeaşi făptură-ncântătoare, Care mă farmeci totdeauna cu vorba şi ivirea ta.

BACCHIS

Şi tu, la fel, păstrezi, pe Castor! aceeaşi inimă şi fire, şi nu se află om pe lume ca ţine de fermecător.

PAMPHILUS

Ha, ha! Tu-mi spui?

BACCHIS

Aveai dreptate, Pamphilus, să-ţi iubeşti nevasta; Eu, până astăzi, n-o văzusem, cu ochii mei; ca s-o cunosc; E

17 Zeul morţii, la romani, identificat cu Hades, la greci. Sub numele Orcus, în literatură, era desemnat, de cele mai multe ori. însuşi Infernul,

gingaşă, deosebită.

PAMPIIILUS Fii sinceră!

BACCHIS

Pe zei, Pamphiâus!

PAMPHILUS Nu i-ai scăpat vreo vorbă tatii, ceva de noi?

BACCHIS

Nimic.

PAMPHILUS

Ia seama!

Fii mută, nu vreau să se-ntâmple ca în comedii, iinde-ajunge să afle taina toată lumea; aici, o ştiu doar cei în drept S-o ştie; cei ce nu au dreptul, să n-o cunoască toată viaţa.

BACCHIS

I-ai mult, ascultă, să-ţi dai seama că lesne poate fi păstrată: lui Phidippus i-a spus Myrrhina că-n jurământul meuse-ncrede, i că, prin el, tu eşti în ochii-i dezvinuit.

PAMPHILUS

O, de minune; cred că treburile-or merge cum noi le jinduim!

PARMENO (*apropiindu.se*)

Stăpâne.

IŞTu pot să ştiu şi ou ce lucru, atât de bun, făcut-am astăzi? Şi nu pot şti de ce e vorba? I

PAMPHILUS

Nu, nu poţi.

PARMENO

Totuşi, bănuiesc.

(*Aparte*, *refleelând*.) „Tu, ca pe-un mort, mă urci din Ore.us…?" în ce fel…?

PAMPHILUS

Parmeno, nu ştii

Ce ajutor mi-ai dat tu astăzi şi din ce chinuri m-ai scăpat.

PARMENO

Află că ştiu, şi mi-am dat seama…

PAMPHILUS

Nu mă-ndoiesc.

PARMENO

Aşa e, spune.

Că Parmeno al tău nu scapă niciun prilej să-ţi facă-un bine?

PAMPHILUS

Să mergem, Parmeno.

PARMENO

Să mergem. (*Aparte*.)

Mult mai mult bine-am săvârşit Eu, astăzi, fără să-mi dau seama, decât m-am străduit, cu anii, Luând anume vreo ispravă pe seama mea.

GINTAREŢUL DIN FLAUT

Aplaudaţi!